

after-October period of the XX century are presented. Besides, the article deals with the main work directions, different forms and methods of readers' attraction to the libraries.

Keywords: "Cultural Revolution", "library campaign", headquarters "library campaign", *campaigns against illiteracy*, forms of library work, revitalization, centre of cultural, educational and ideological work, librarian web.

Лук'янченко О. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри бібліотекознавства, документознавства і інформаційних технологій Луганської державної академії культури і мистецтв (м. Луганськ, Україна). E-mail: olga210254@mail.ru

Lukyanchenko O. G. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Chair of Library Science, Scientific Discipline of Documentation and Information Technologies of Luhans'k State Academy of Culture and Arts (Luhans'k, Ukraine). E-mail: olga210254@mail.ru

Рецензент – кандидат педагогічних наук Л. Г. Кириченко

Reviewer – Candidate of Pedagogical Sciences L.G. Kyrychenko

УДК 37.037

СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА

І. В. Луценко

У статті розглядається система формування дослідної культури майбутніх учителів у діяльності студентського наукового товариства, яка була розроблена в процесі експериментально-дослідної роботи. Акцентується увага на основних складових названої системи. Визначаються компоненти системи та їх взаємозв'язок.

Ключові слова: *системний підхід, система формування дослідної культури майбутніх учителів, діяльність студентського наукового товариства.*

Входження України в Болонський процес зумовлено формуванням загального освітнього і наукового простору і розробкою єдиних

критеріїв і стандартів у цій сфері. Головна мета Болонського процесу – консолідація зусиль наукової й освітянської громадськості й урядів європейських країн для істотного підвищення конкурентноспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи в суспільних перетвореннях.

Сучасні університети у своїй діяльності керуються принципами „Великої хартії університетів”: «1. Університет як автономна інституція є історичною спадщиною. Він примножує і передає людській культурі цю спадщину за допомогою навчання і наукових досліджень, тому університетські дослідження мають бути морально й інтелектуально незалежними від будь-якої політичної влади та економічної сили. 2. Процеси навчання і досліджень мають бути нероздільними. 3. Свобода досліджень і навчання є основним законом університету, де дотримуються принципів толерантності і вільного діалогу. 4. Університет є місцем формування і збереження європейських гуманістичних традицій, де примножуються знання, усуваються географічні і політичні бар'єри, відбувається пізнання та взаємовплив різних культур» [2, с.37]. Саме такі напрями і мають бути реалізовані у системі вищої освіти України, у процесі підготовки майбутніх учителів.

Метою статті є розробка та впровадження системи формування дослідної культури майбутніх учителів у діяльності студентського наукового товариства.

Підґрунтям для створення системи формування дослідної культури майбутніх учителів у діяльності СНТ (студентського наукового товариства) визначено такі положення:

- відмова від уявлення про суб'єкт як абстрактний індивід (М. Мамардашвілі),
- особистість розглядається як „проект”, тобто множина можливостей – можливостей розвитку та становлення особистості, реалізації творчого потенціалу людини;
- освітній процес у ВНЗ розглядається як простір життєдіяльності індивіда, що забезпечує рефлексивний, відкритий вибір та прийняття рішень, що відповідають принципам свободи;
- серед найважливіших форм залучення студентів до дослідної діяльності визнано студентське наукове товариство як добровільне об'єднання студентів, що спрямовано на організацію науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців;

➤ формування дослідної культури майбутніх учителів – це тривалий процес, що має відбуватися відповідно до поступу професійної підготовки студентів у вищому закладі освіти, ускладнюючи цільові орієнтири, завдання, форми та методи від молодших до старших курсів.

Розробка зазначеної системи здійснювалася з урахуванням теоретичних підходів до визначення сутності та структури дослідної культури майбутнього вчителя, методологічних підходів до її формування (системний, діяльнісний, особистісно орієнтований, культурологічний), провідних напрямків організації науково-дослідної роботи у ВНЗ на сучасному етапі, особливостей діяльності СНТ у вищому закладі освіти.

Усі дослідники системного підходу підкреслюють, що систему можна визначити як „сукупність об’єктів, взаємодія яких викликає появу нових інтегративних якостей, не властивих окремо узятим компонентам, що утворюють систему” [1].

У дослідженнях, що присвячені проблемам системного підходу та системного аналізу, традиційним є визначення системи як сукупності об’єктів (складових системи), що взаємодіють і створюють нові інтегративні якості, не властиві складовим системи [1, с.24]. Останніми десятиліттями системний підхід визнається одним з провідних методологічних підходів у науці, у дослідженні та науковому перетворенні дійсності.

Відповідно до вимог системного підходу (В. Беспалько, Н. Кузьміна та ін.) система формування дослідної культури майбутніх учителів у діяльності СНТ розглядається як сукупність таких взаємопов’язаних компонентів, як цільовий, змістовний, операційно-діяльнісний, результа-тивний. Суб’єктами зазначеної системи є студенти та викладачі.

Найважливішим підґрунтям для визначення мети у педагогічних системах є цілепокладання відповідної професійної педагогічної діяльності. Саме соціальна зумовленість педагогічної роботи вчителя і дозволяє чітко сформулювати мету розроблюваної системи – сформулювати дослідну культуру майбутнього вчителя відповідно до вимог, що висуваються сучасним суспільством, та індивідуально-особистісної спрямованості майбутнього вчителя. Слід підкреслити, що адекватне визначення мети педагогічної системи пов’язано із такими її ознаками, як діагностичність та прогностичність.

Наступним компонентом розробленої системи є зміст. Зміст саме педагогічної системи полягає у чіткому визначенні сукупності знань, практичних вмінь та навичок, якими необхідно оволодіти суб'єктам педагогічної системи відповідно до її мети. Змістовний компонент педагогічної системи має відповідати вимогам науковості, послідовності, структурованості, інтегративності, відповідності гуманістичній парадигмі розвитку сучасної освіти, спрямованості на саморозвиток та самореалізацію майбутнього фахівця.

Вихідними теоретико-методологічними позиціями, що становлять основу розробки змісту системи формування дослідної культури майбутніх учителів у діяльності студентського наукового товариства, визначено такі:

- ціннісні підстави науки, наукової діяльності, технології наукової творчості (М. Вебер, В. Вернадський, Б. Кедров, П. Фейєрабенд та ін.);
- психологічні аспекти дослідної діяльності (В. Аллахвердов, А. Леонтович, В. Мухіна, О. Обухов, О. Поддьяков, О. Савенков, А. Юревич);
- теорія і практика професійної підготовки, особистісно-професійного становлення майбутніх учителів (А. Алексюк, О. Глузман, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Кузьміна, Л. Мітіна);
- методологія дослідної діяльності педагога (С. Гончаренко, В. Загвязинський, В. Краєвський, Н. Кузьміна, О. Новиков, В. Полонський, В. Сластьонін);
- організація науково-дослідної діяльності студентів (В. Балашов, В. Богословський, С. Бризгалова, Л. Квіткіна, В. Кагерманьян, М. Сачек, Є. Спіцин);
- наукові ідеї щодо наукового співтовариства (П. Бурдье, С. Денисов, Т. Кун, М. Полані, Д. Прайс) та наукову комунікацію (В. Батигін, Н. Волкова, О. Видрін, В. Московкін), взаємозбагачуюче спілкування (М. Бубер), співтворчість як діалог „глибинного спілкування” (Г. Батищев, М. Бахтін, В. Біблер).

Змістовний компонент включає напрямки роботи СТН щодо формування дослідної культури майбутніх учителів (забезпечення інформаційними ресурсами, пошук та підтримка талановитих дослідників серед студентів, підготовка та залучення студентів до різних форм наукової діяльності; популяризація наукової діяльності в

студентських колах, створення творчих колективів, студентських наукових гуртків (секцій) з метою реалізації науково-дослідного потенціалу студентів, проведення наукових конференцій, читань, семінарів, круглих столів; створення інституту студентських наукових кураторів, забезпечення наукової співтворчості студентів та викладачів, співпраці студентів різних курсів.

Важливою складовою реалізації змістовного компонента пропонованої системи визнано організацію постійно діючого наукового семінару, основними завданнями якого визначено такі:

- підвищення мотивації студентів до наукової роботи за допомогою проведення рольових ігор, мотиваційних тренінгів, організації зустрічей з молодими ученими;
- підвищення активності студентів шляхом розвитку їх особистісних і професійних якостей – лідерських, комунікативних, творчих;
- навчання інструментам науково-дослідної діяльності.

Операційно-діяльнісний компонент зумовлює послідовність етапів формування дослідницької культури студентів у діяльності СНТ, визначає форми (масові, групові, індивідуальні) та методи діяльності.

Реалізація операційно-діялісного компонента передбачала визначення етапів формування дослідної культури як послідовної системи взаємозалежних дій студентів, викладачів, які відповідають за НДРС, викладачів, які керують цією діяльністю, студентських наукових кураторів на факультетах протягом чотирьох років навчання у ВНЗ: мотиваційно-настановчий, змістовно-розвивальний, дослідно-творчий.

Мотиваційно-настановчий етап у межах діяльності студентського наукового товариства передбачав здійснення інформаційно-просвітницької роботи, зокрема підтримки веб-сторінки СНТ, публікацію матеріалів про діяльність СНТ у вишівських засобах масової інформації; формування мотивації науково-дослідної діяльності, діагностування дослідних умінь та творчих здібностей студентської молоді з метою виявлення індивідуальних ресурсів (інтелектуального, особистісного, етичного та ін.), на цьому етапі важливим поставало формування в студентів цілісних уявлень про сутність наукової діяльності, знайомство з базовими дослідними вміннями.

Змістовно-розвивальний етап пов'язано із набуття знань про сутність та способи наукової діяльності у процесі участі у різних формах діяльності СНТ.

Дослідно-творчий передбачав залучення студентів до виконання самостійних дослідницьких робіт, творчих проектів, виступів на Днях науки, участі в студентських наукових конференціях різного рівня, публікації результатів наукових досліджень та ін.

Дані етапи є послідовною системою взаємозалежних дій педагогів, відповідальних за наукову працю на факультетах і студентів на основі заходів, які були організовані і проведені СНТ університету. Таким чином, позанавчальна наукова діяльність студентів організується через діяльність СНТ факультетів, університету і дозволяє включити всіх студентів університету в дослідницьку діяльність протягом чотирьох років навчання у ВНЗ.

З метою формування дослідницької культури майбутніх учителів у діяльності СНТ упроваджувалися різні форми та методи роботи: постійно діючий семінар „Цінність пізнання”, у межах якого проводилися проблемні лекції, ділові ігри („Захист творчого проекту”, „Підготовка наукової конференції”, „Опонент”), тренінги („Я - дослідник” - з формування творчих здібностей, умінь працювати в команді, „Метаморфози живого знання”, наскрізною ідеєю якого обрано позицію В. Зінченка „Ввійдемо у Світ освіти разом, а вийдемо нарізно, кожен у свій Світ”), групові дискусії, написання есе („Моя дослідницька перспектива”, „Учитель-дослідник у школі майбутнього” та ін), круглий стіл „Плагіат: хто винний і що робити?”, мікропрактикуми „Бібліографічний пошук”, „У світі розумних думок (правила цитування)” та ін.

Взаємодія суб'єктів розробленої системи (студент-науковий керівник-відповідальні за наукову роботу на факультетах-студентські наукові куратори) ґрунтувалася на принципах партисипативності, фасилітативності, урахуванні конфлікту інтересів викладачів та студентів.

Упровадження системи формування дослідницької культури майбутніх учителів у діяльності СНТ сприяло формуванню в студентів адекватного образу вчителя-дослідника, розвитку внутрішньої мотивації, прийняття цілей, умов і завдань дослідницької педагогічної діяльності, проектуванню себе в професії.

Перспективу подальшої наукової роботи вбачаємо в дослідженні таких питань, як: науково-методичний супровід науково-дослідницької діяльності студентів з використанням інформаційних технологій, технології включення майбутніх фахівців у віртуальний науково-дослідницький простір, форми та методи формування умінь та навичок наукової комунікації в студентів класичного університету.

Література

- 1.Афанасьев В. Г. Общество: системность познание и управление / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1981. – 432 с.
- 2.Болонський процес : документи / укладачі : З. І. Тимошенко, А. М. Грехов, Ю. А. Гапон, Ю. І. Палеха. – К. : Європ. ун-т, 2005. –169 с.
- 3.Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі : навчальний посібник / С. У. Гончаренко, П. М. Олійник, В. К. Федорченко та ін.; за ред. С. У. Гончаренка, П. М. Олійника. – К. : Вища школа, 2003. – 323 с.
- 4.Момот А.И., Кагерманьян В.С, Хотенков В.Ф. Опыт организации научно-исследовательской работы студентов во внеучебное время / Под ред. В.И.Крутова; НИИ пробл. высш. шк. – М., 1985. – 40 с.
- 5.Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя : зб. наук. пр. / редкол.: Л. І. Білоусова та н. – Х. : Факт, 2010. – Вип. 1. – 188 с.

СИСТЕМА ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНЧЕСКОГО НАУЧНОГО ОБЩЕСТВА

И. В. Луценко

В статье рассматривается система формирования исследовательской культуры будущих учителей в деятельности студенческого научного общества, которая была разработана в процессе экспериментально-исследовательской работы. Акцентируется внимание на основных составляющих названной системы. Определяются компоненты системы и их взаимосвязь.

Ключевые слова: системный подход, система формирования исследовательской культуры будущих учителей, деятельность студенческого научного общества.

THE SYSTEM OF RESEARCH CULTURE FORMATION OF THE FUTURE TEACHERS IN THE ACTIVITIES OF THE STUDENT SCIENTIFIC SOCIETY**I. V. Lutsenko**

In this article we have described the system of research culture formation of the future teachers in the activities of the student scientific society, which was developed in the course of experimental research. The attention is focused on the basic components of system. Also the components of this system and their relationship are defined.

Keywords: a systematic approach, the system of formation of research culture of the future teachers, the activities of the student scientific society.

Луценко І. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна) E-mail: valeryrab@rambler.ru

Lutsenko I. V. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Chair of Preschool and Elementary Education of Luhans'k Taras Shevchenko National University (Luhans'k, Ukraine) E-mail: valeryrab@rambler.ru

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент О. В. Скібіна

Reviewer – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor O. V. Skibina

УДК: 378.037:147

СУТНІСТЬ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФСЬКО-СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ**А.В. Осіпцов**

У статті представлений аналіз поняття «загальнолюдські цінності» в контексті досліджень філософії та соціології. Зазначається, що проблема цінності належить до числа фундаментальних, адже все, що оточує людину, викликає у неї ставлення, що містить в собі ціннісно обумовлений аспект. З'ясовано, що з позиції філософії загальнолюдські цінності – це ціннісна значущість предметів, явищ, ідей, властивих для даного суспільства або для світового співтовариства. А з позиції соціології